

PLÁNOVÁNÍ INTERPRETACE

Michal Medek

„Pokud není uvnitř organizace sdílena potřeba interpretace nebo není jasné, čím může organizaci prospět, je zbytečné pokračovat v mrhání času a peněz na interpretaci.“ Lisa Brochu

Proč plánovat interpretaci

V roce 1955 představil National Park Service ve Spojených státech ambiciózní plán obnovy a budování návštěvnické infrastruktury s názvem Mission 66. Desetiletý program investic si záhy vynutil jednotnou metodickou podporu v oblasti tvorby interpretace, především v návštěvnických střediscích a vedl jednotlivé parky k plánovitému postupu. Od té doby pokračovalo hledání společných rysů příkladů dobré praxe a způsobů jak kvalitu interpretace podchytit již v úvodních fázích projektových záměrů.

Klíčový motiv plánování interpretace byl stejný před půlstoletím jako dnes: efektivní vynakládání finančních prostředků a lidských sil. Existuje nepřeberné množství fenoménů, které je možné interpretovat a pestrá škála prostředků jakým způsobem je možné interpretovat. **Uměním dobré interpretace je vybrat co budeme interpretovat a jakým způsobem.** Není vůbec těžké vytvořit fantastický záměr, který bude zapojovat drahá moderní média, ale míjet se v obsahu sdělení nebo cílové skupině návštěvníků.

Plánování interpretace lze přirovnat k prováděcí dokumentaci stavby. Lze jistě stavět i bez ní, ale i když bude každý řemeslník mistrem v oboru, není pravděpodobné, že se podaří jejich práci sjednotit do funkčního celku. Je potřeba si nejprve jasně vymezit účel stavby, provést geologický průzkum a promyslet budoucí fungování. Rozsah dokumentace přirozeně odpovídá velikosti, složitosti a způsobu použití stavby. Podobně jako v případě přípravy stavební dokumentace je i v interpretaci potřeba respektovat určitý postup, dávat jednotlivým profesím zadání odpovídající jejich kvalifikaci a předkládat výsledky práce k vyjádření dotčeným osobám a institucím.

Možná z důvodu jedinečnosti dědictví, které interpretujeme, se nám může sofistikovanější přístup zdát jako zbytečný. „Naše“ návštěvníky přece za ta léta už známe stejně jako předmět interpretace. Až odhalíme, že jsme se mýlili, může být už pozdě – v posledních dekádách dochází celosvětově k zahušťování trhu volnočasových aktivit. Muzea, kulturní památky a přírodní zajímavosti soutěží s řadou atrakcí, které zde ještě před několika lety nebyly. Možná nenabízí návštěvníkům autenticitu, ale jejich poskytovatelé investují astronomické prostředky a úsilí do nabídky „pořádné porce zábavy.“

Výhody plánované interpretace:

- vyjasnění předmětu interpretace – interpretovat lze prakticky vše, ovšem jenom něco z toho zajímá naše návštěvníky;
- sladění našich zájmů s dalšími částmi zážitku návštěvníka – v území většinou nejsme sami a účinná interpretace navazuje na další zkušenost návštěvníka;
- efektivní vynakládání prostředků – víme čeho chceme dosáhnout a volíme prostředky adekvátní našim možnostem;
- možnost hodnocení kvality – stanovíme-li si cíle, můžeme sledovat jejich dosažení;
- zdůvodnění investice – investujeme do konkrétního efektu, který „prodáváme“ investorovi;
- ztotožnění se dalších skupin (veřejnost, poskytovatelé služeb) s interpretací, jsou-li do procesu plánování vhodně zapojeni;

Jak plánovat interpretaci

Každý, kdo si položil otázku, jak objekt svého zájmu přiblížit návštěvníkům, se pustil do procesu plánování interpretace. Rozsah plánování a použitá metodika by měli odpovídat rozsahu díla: jinak budeme plánovat jednu pamětní tabuli na domě, jinak soubor všech pamětních tabulí ve městě a jinak způsob interpretace historie celého města.

V řadě zemí je běžné, že plánování a realizaci interpretace zajišťují specializované odborné firmy přičemž způsob jejich práce není nepodobný již zmiňovanému procesu vzniku stavby: záměr investora je precizován s přihlédnutím k funkci objektu, jeho uživatelům a požadovanému cíli interpretace. V úvahu se berou i okolní objekty a trendy, klíčový je výzkum návštěvníků, protože podle jejich charakteru se liší způsoby interpretace. Ideový záměr je dále zpřesňován a řešen do technických detailů. Na modelech se testuje, zdali předpokládané způsoby interpretace povedou k očekávaným výsledkům. Sleduje se ekonomická stránka výstavby a provozu. Spolupráce se specializovanými firmami se týká především interpretace velkých celků – návštěvnických středisek, zámků, rozsáhlejších přírodních území.

Realizační dokumentace interpretace se v těchto případech tvoří postupně a spolupracuje na ní řada specializovaných profesí: garant odborného obsahu, projektant, grafik, investor, technik, sociolog, psycholog, ekonom a facilitátor, který směřuje debaty odborníků ke zdárnému cíli a moderuje konzultace s veřejností a zájmovými skupinami.

Realizační dokumentace má několik stupňů, jejichž názvosloví není zatím sjednoceno.

V praxi se setkáváme zejména se dvěma typy dokumentů:

Interpretační strategie – jedná se o širší dokument iniciovaný např. správou národního parku či regionální samosprávou, jehož cílem je sjednotit způsoby prezentace území návštěvníkům různými poskytovateli služeb, vytipovat mezery na trhu, koordinovat plány jednotlivých subjektů, iniciovat jejich spolupráci, často slouží jako nástroj pro selekci veřejné podpory jednotlivých projektových záměrů. Interpretační strategie může být součástí dalších dokumentů, např. strategie rozvoje cestovního ruchu.

Interpretační plán – řeší konkrétní metody a způsoby interpretace pro území, muzeum, fenomén. Plánuje klíčová sdělení a jednotlivé prostředky interpretace, způsoby provozu, hodnocení účinnosti interpretace, vymezuje role a zodpovědnosti jednotlivých subjektů při realizaci interpretace. Stanovuje postup realizace záměru a jeho finanční náklady.

Příklad: v lokalitě Skalní mlýn v Moravském krasu najdeme na pouhém kilometru vzdálenosti 12 naučných tabulí 5 různých institucí. Podstatná část jejich obsahu se překrývá.

Příklad: Organizace Lakes to Locks Passage vytvořila strategii pro interpretaci historie území kolem jezera Champlain v americkém státě Vermont. Historii osidlování tohoto území prezentuje přes třicet malých muzeí a místních expozic. Před realizací společné strategie se návštěvník v řadě z nich dozvídal v podstatě to stejné. Neexistovala žádná hierarchie prezentování informací. Muzea na sebe navzájem nijak neodkazovala. Výsledkem realizace společně vytvořené strategie bylo, že každé místní muzeum má vlastní téma expozice navazující na jeho umístění. Každé vypráví svou část příběhu, která zapadá do jednoho celku – jednoho společného sdělení pro návštěvníky jezera Champlain. Muzea tak na sebe mohou vzájemně odkazovat.

Jak je vidět, již ve fázi tvorby dokumentace je plánování interpretace postaveno na spolupráci různých poskytovatelů služeb, veřejné správy i veřejnosti. **Nejdůležitějším krokem je porozumění charakteru zkušenosti návštěvníka.** Návštěvník vnímá území nebo téma jako jeden celek, odnáší si z něj jeden obraz, nezajímají ho kompetence a zájmy jednotlivých organizací. Pro poskytovatele služeb je přirozeně důležité, aby návštěvník zavítal právě k němu. Jak je vidět na příkladu z Vermontu, může být výhodnější nabídnout návštěvníkovi doplňující se mozaiku zážitků směřující k hlubší zkušenosti nežli obraz složený ze stejnobarevných kamínků.

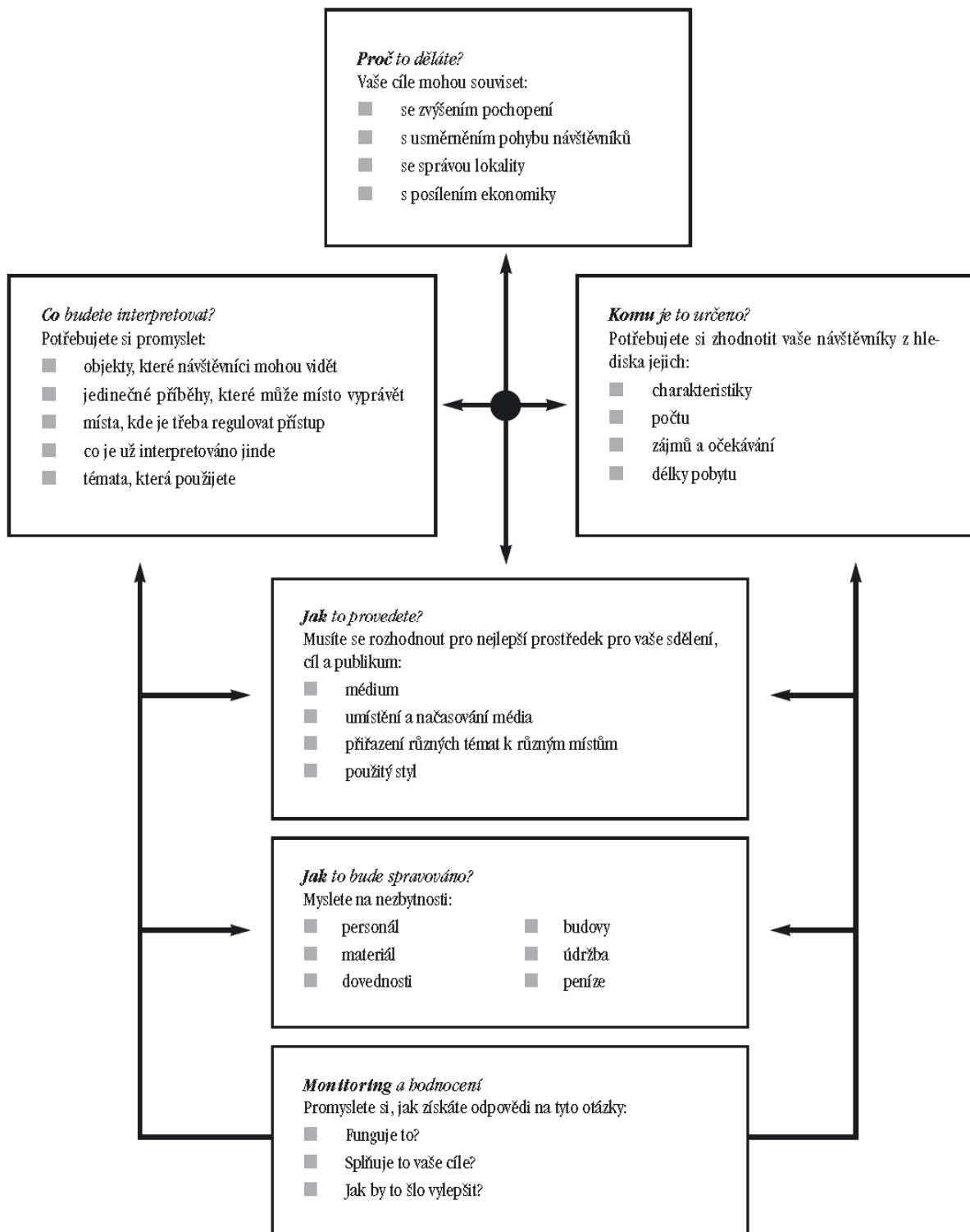
Metody plánování interpretace

Pro efektivní plánování interpretace bylo vyvinuto několik metod. Podle postupu práce je můžeme členit na procesní metody a modelové metody. Můžeme je také vnímat jako metody pro tvorbu dokumentace interpretace, například interpretačních plánů.

Procesní metody

Procesní metody vedou k promýšlení obsahu interpretace prostřednictvím série otázek. Jeden z neznámějších postupů byl vyvinut v rámci projektu interpretace Skotské vysočiny. V českém překladu publikován v příručce Interpretace místního dědictví (Ptáček, 2004).

Tato metoda je obzvláště vhodná pro menší projekty interpretace, zejména se zapojením dobrovolníků, místních komunit a dalších lidí s dobrým úmyslem něco vytvořit, avšak bez předchozích znalostí jak na to.



Obrázek 1 Krokový postup plánování interpretace (převzato z Ptáček, 2004)

Postupné hledání odpovědí na otázky vyjádřené v grafu nás vede k promýšlení souvislostí původního záměru, krystalizaci konečné podoby interpretace a k realismu v odhadování přínosů a budoucích nákladů.

Nejprve si vyjasníme, **proč** se pouštíme do interpretace, co od našeho úsilí očekáváme. **Co** budeme interpretovat může být složitější otázka, než se může na první pohled zdát – chceme prostřednictvím kostela přiblížit důležitost náboženského života ve vesnické komunitě, díla místních

umělců nebo ilustrovat jak se na jeho současné podobě podepsaly různé architektonické slohy? Úzce s tím souvisí otázka **pro koho** interpretaci vytváříme. Jsou-li to například obyvatelé města, můžeme bez vysvětlení používat místní výrazy nebo se odkazovat na jiná místa či obecně známé události. Budou-li to cizinci, musíme do popisu zařadit i vysvětlení kontextu, který je místním známý. V případě naučné stezky Járy Cimrmana na Tišnovsku nebo komiksového Čtyřlístku u Máchova jezera nezbude než smířit se s tím, že interpretace pro zahraniční návštěvníky musí být od základů odlišná. Mezi největší nešvary těch, kteří rozumí určitému oboru nebo místu, patří právě nepochopení zájmu a kontextu cílové skupiny návštěvníků. Vede to k představě, že interpretace je předávání znalostí jedné strany zábavnou formou druhé straně, snadno se ale může stát, že samotné téma je pro návštěvníky málo relevantní.

Víme-li proč, pro koho a co interpretujeme, můžeme se pustit do výběru vhodného prostředku, hledat odpověď na otázku **jakou formou** budeme interpretaci provádět. S výběrem způsobu interpretace úzce souvisí naše možnosti **provozu** určitého prostředku interpretace. Zejména využíváme-li pro vznik interpretace vnější finanční podpory, musíme se realisticky zabývat situací po jejím skončení. Udržovaný domek nás bude ctít více nežli chátrající zámek.

Pokud to myslíme s interpretací vážně, bude nás zajímat, jestli funguje, zdali jejím prostřednictvím dosahujeme cílů, které jsme si vytkli. Budeme její účinnost pravidelně **hodnotit** a na základě zjištěných faktů dále zlepšovat.

Systematické modely

Systematické modely jsou osnovou pro plánování rozsáhlých projektů interpretace. Obzvláště vhodné jsou pro případy, kdy pomocí interpretace naplňujeme konkrétní politiku (např. ochranu přírody národního parku), aktivně se snažíme ovlivnit skladbu či chování návštěvníků, interpretujeme řadu fenoménů a hodláme využívat pestrou škálu prostředků interpretace. Použijeme je rovněž, pokud se snažíme zlepšit stávající způsob interpretace. Mezi hojně používané metodiky patří Model 5M (Brochu, 2003), kterému se budeme podrobněji věnovat v následujícím textu.

Model plánování interpretace 5M

Na rozdíl od procesních metod nepostupujeme při plánování krok za krokem, ale podrobně analyzujeme několik oblastí a plánujeme jejich posun díky realizaci projektu interpretace. Jedná se o postup po spirále, kdy postupným výběrem krystalizují naše představy v těchto oblastech:

Směrování (management) – cíle interpretace¹, poslání organizace, souvislost s managementem ochrany, návaznost na další instituce, existující interpretace a představy o předmětu interpretace;

Trh (market) – kdo jsou návštěvníci, kdo nejsou návštěvníci (ale měli by být), jaký produkt a celkový zážitek se návštěvníkovi nabízí, jaké další atrakce jsou okolo;

Sdělení (message) – existující příběhy, výběr témat interpretace, výběr jednotlivého tématu, případně sloganu (témata se dotýkají každodenní zkušenosti, odkazují na širší obrázek, hlubší pravdu);

Zařízení (mechanics) – potenciál pro interpretaci, dostupnost a rozmístění jednotlivých prvků stávající interpretace a fyzických předmětů interpretace, plánování prostorových nároků interpretace;

Až máme v jednotlivých výše uvedených oblastech jasnou představu, hledáme nejefektivnější **prostředky interpretace**.

Postupný výběr relevantních informací se děje prostřednictvím jednoduchého procesu:

¹ to znamená očekávaný vliv interpretace na návštěvníka, někteří autoři doporučují rozčlenit cíle na vzdělávací, emoční a cíle v oblasti chování



Shromažďování informací

Dobré plánování je vždy založeno na faktech. Čím budeme upřímnější ve fázi shromažďování informací, tím větší máme pravděpodobnost, že interpretace bude fungovat, to znamená naplňovat očekávané cíle. Zdroje informací často nebývají k dispozici a bude proto potřeba investovat do jejich pořízení. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že především při vytváření představy o návštěvnicích je vlastní výzkum často jediný způsob jak získat objektivní informace. Spolehnout se na vlastní úsudek může znamenat spolehnout se na zobecňování jednorázových zážitků a hodnocení návštěvníků pouze z jednoho úhlu pohledu (například schopnost absorbovat nové informace se často přeceňuje nebo podceňuje).

O jaké informace se jedná, ukazuje následující tabulka:

| oblast plánování | potřebné informace | zdroje informací |
|------------------|---|--|
| směrování | poslání zadavatele interpretace, plán managementu přírodní či kulturní zajímavosti, finanční zdroje pro tvorbu interpretace a její údržbu, spolupracující organizace a jejich zájmy, stávající zajištění provozu (smluvní vazby, počty zaměstnanců), role interpretace v chodu organizace, očekávání od interpretace | konkrétní dokumenty, zákony a směrnice, výroční zprávy, účetnictví, setkání se zájmovými skupinami, kulaté stoly k projektu, strategické plány organizací, strukturované rozhovory se zaměstnanci a managementem |
| trh | kdo jsou návštěvníci (demografická charakteristika, délka pobytu v území, socioekonomický status, způsob dopravy, forma návštěvy), jaká mají očekávání a jak jsou spokojeni se stávající interpretací; kdo dále provádí v území a okolí interpretaci, kdo poskytuje služby v oblasti volného času a jaké (téma, finanční náročnost); jaké informace jsou o předmětu interpretace publikovány v průvodcích, jak je prezentován v nabídkách cestovních kanceláří a v médiích | výzkumy návštěvníků (dotazníková šetření - především ohniskové skupiny a nezúčastněné pozorování), data o počtech návštěvníků, počtech ubytovaných v regionu, výzkum informací na internetu, znalosti pracovníků informačních kanceláří, analýza médií |
| zařízení | jaký potenciál pro interpretaci máme (místa, památky), jaké další doplňující prostředky máme k interpretaci (sbírky, pamětníky, záznamy), jaká jsou omezení v jejich použití; jak vypadá stávající infrastruktura a kdo ji provozuje (chodníky, parkoviště, doprovodné služby); stávající značení předmětu interpretace; kudy návštěvníci procházejí, jak postupují při své návštěvě (vychází a vrací se do jednoho bodu, postupně prochází určitou trasou), jak gradují jejich zážitky | soupis zdrojů interpretace, mobiliář, technický stav stávající interpretace, plány a mapy, pozorování návštěvníků, zkušenosti poskytovatelů služeb |
| sdělení | jaká sdělení nabízí stávající interpretace, co o předmětu interpretace víme, co víme o jeho kontextu | odborná literatura, archívy, historické tiskoviny, studium |

| | | |
|-------------------------|---|---|
| | (jak byl objeven, jak je o něj pečováno), konkrétní lidské příběhy, které jsou s předmětem interpretace spojeny, historická fotodokumentace | stávající interpretace, rozhovory s místními znalci, vypravěči a pamětníky |
| prostředky interpretace | jaké prostředky k interpretaci jsou v současnosti používány (informační tabule, průvodci, informace na internetu, brožury, filmy apod.), jak jsou dostupné, jaká je kvalita současné interpretace | podklady od provozovatele, vlastní výzkum (důležité je neomezovat se na interpretaci prováděnou jedním subjektem) |

Analýza informací

Pokud jsme ke shromažďování informací přistoupili poctivě, máme teď nepřehledné množství poznatků. V rámci analýzy je utřídíme, promazáváme a vybíráme důležitá fakta. K tomu nám pomáhají nejrůznější metody: konsensus, názory expertů, bodování či třídění podle kritérií. Jedním z kritérií například může být analýza stávajícího provozu interpretace, kde sledujeme ziskovost jednotlivých aktivit a jejich přínos k poslání ať už instituce či pouze interpretace (viz schéma).

Na rozdíl od procesních metod se v případě modelu 5M nejprve snažíme získat co nejvíce informací, se kterými posléze pracujeme. V případě, že interpretační projekt zpracovává specialista „zvenku“, vede tento postup k hlubšímu porozumění možnostem interpretace, v případě, že se do plánování pouští tým lidí „zevnitř“, existuje výrazně vyšší naděje, že překonají tzv. provozní slepotu a provedou hlubší reflexi současného stavu.

| | | | |
|-----------------------------|--|---|---------------------------|
| | vysoké zisky z činnosti | | |
| nesouvisí s posláním | aktivitu změnit tak, aby naplňovaly cíle organizace nebo držet na dotování neziskových aktivit | pokračovat v realizaci, posílit | souvisí s posláním |
| | okamžitě omezit | zvážit zvýšení zisků nebo mít jasný zdroj financování | |
| | ztráta z činnosti | | |

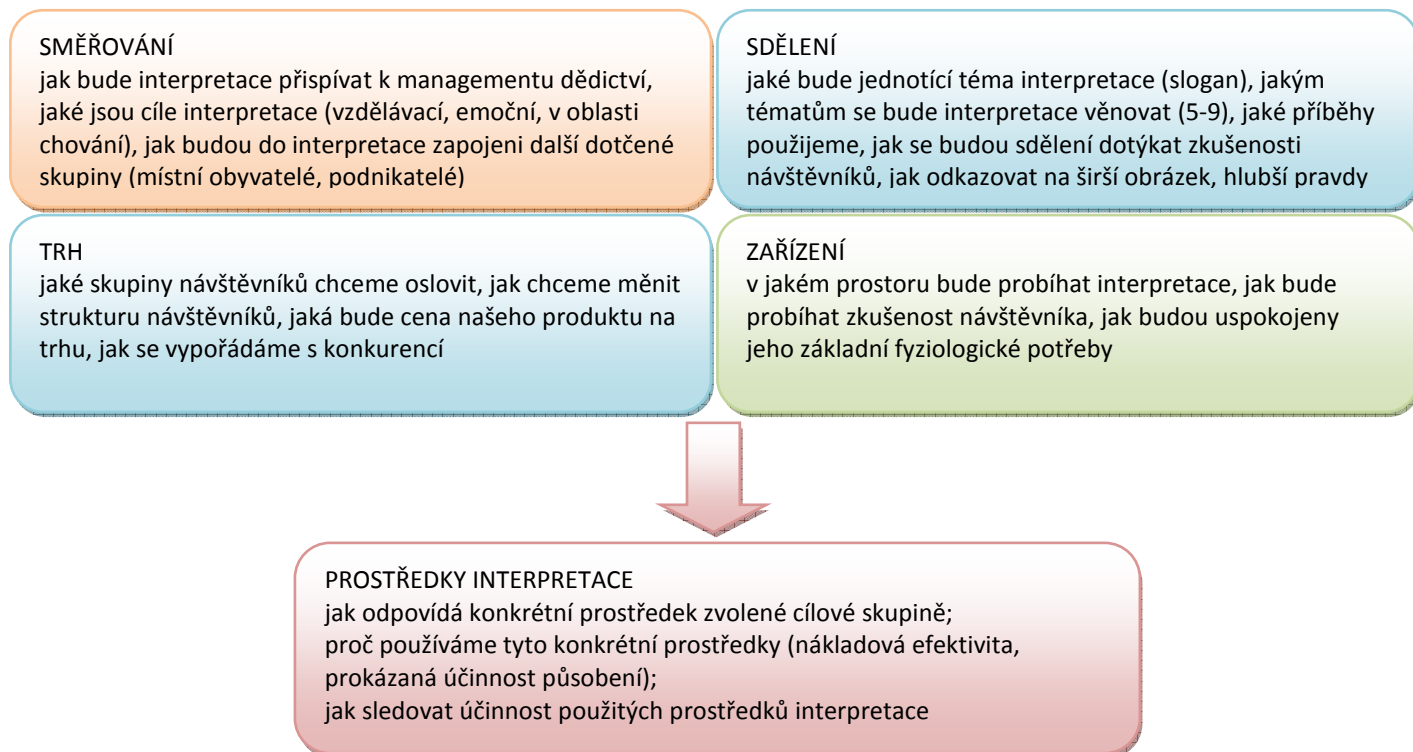
Výběr způsobu realizace

Na základě analýzy získaných informací se rozhodujeme pro konkrétní podobu realizace interpretace. Důležitou zásadou je, že prostředky interpretace se plánují až na závěr. Teprve až víme, komu chceme něco sdělit, o čem to budeme sdělovat, jaká budou sdělení a jaké máme prostředky na údržbu interpretace, teprve pak můžeme zodpovědně vybírat konkrétní prostředky interpretace, respektive jejich kombinaci (informační tabule, průvodcovská služba, popisky, letáčky, expozice, film, webové stránky, modely, interaktivní prvky apod).

Lisa Brochu k tomu říká: „Když postupujeme opačně a nejdříve si navrhujeme, jaké prostředky budeme používat a potom přemýšlíme, co s nimi sdělíme, jak to souvisí s cíli naší organizace, kolik to bude stát

a jestli to bude vyhovovat našim návštěvníkům, je více než pravděpodobné, že snadno utratíme balík peněz za touhu mít poslední výkřik techniky, jenom proto, že jsme ho viděli někde jinde.“

Následující schéma ukazuje, co bychom měli vědět dříve než začneme vybírat prostředky interpretace a co bychom měli vzít v potaz při jejich výběru.



Akční plánování

Posledním stádiem realizace projektu interpretace je tvorba akčního plánu. Ten specifikuje jednotlivé kroky, které je potřeba provést pro uskutečnění našeho záměru, navrhuje kdo je uskutečnit, dokdy a kolik to bude stát.

Průběh plánování interpretace

Bez ohledu na rozsah předmětu interpretace je sestavování interpretačních plánů a strategií náročným a dlouhodobým procesem. Interpretační strategie národního parku či konkrétní plán interpretace v návštěvnickém středisku budou vyžadovat spolupráci desítek lidí různých odborností a funkcí a budou vznikat v řádu několika měsíců či v případě strategií spíše let. Tyto dokumenty nelze vytvořit na zakázku ani v časovém rozmezí týdnů, protože vyžadují hlubokou znalost území, návštěvníků a spolupráci více institucí a poskytovatelů služeb. Často je součástí plánovacího procesu i realizace potřebných výzkumů, informačních kampaní a zajištění souladu s dalšími dokumenty (plány péče). V zahraničí je pravidlem role externích facilitátorů, kteří řídí či konzultují plánovací proces.

Naproti tomu plánování interpretace jednoho konkrétního fenoménu (zřícenina hradu, elektrárna v přehradě, ojedinělý přírodní útvar) může probíhat skromnějším způsobem.

Interpretační dokumenty (plány a strategie) mají ustálenou strukturu:

| | |
|------------------------------------|---|
| Úvod | sumarizuje cíle a metodiku ² plánovacího procesu, způsob použití dokumentu |
| Základní informace | informace o zdrojích interpretace (dědictví), historickém vývoji, stávajícím managementu a poskytovaných službách, politice jednotlivých institucí |
| Návštěvníci | sumarizace dosavadních znalostí o návštěvnících, vývoj návštěvníků v čase (počty, struktura), výsledky vlastních výzkumů |
| Současná situace | jak probíhá interpretace nyní, kdo ji poskytuje, kdo jsou jednotlivé zájmové skupiny, jaký je celkový rozsah služeb návštěvníkům, v jakých zařízeních probíhá, co naopak chybí |
| Cíle interpretace | čeho chceme interpretací dosáhnout, jak má působit na návštěvníky, co by si měl návštěvník odnést v oblasti znalostí, postojů (emocí) a jak by interpretace měla ovlivnit jeho chování |
| Práce s návštěvníky | na jaké cílové skupiny návštěvníků se interpretace bude zaměřovat a proč, jaká jsou specifika těchto skupin návštěvníků |
| Témata interpretace | jaká témata budou interpretována a proč, jaká budou klíčová sdělení |
| Prostředky interpretace | navrhované metody interpretace jednotlivých fenoménů pro jednotlivé skupiny návštěvníků (rozsáhlá část navrhuje konkrétní opatření na konkrétních místech, stejně jako zastřešující způsoby interpretace: organizaci akcí pro návštěvníky – festivalů, tisk průvodců a publikací apod.) |
| Doprovodná infrastruktura a služby | jakou doprovodnou infrastrukturu bude nutné vybudovat a jaké služby je žádoucí v území rozvíjet, čeho se naopak vyvarovat |
| Plán realizace | plán postupných kroků, včetně odpovědnosti jednotlivých institucí či funkcí a rozpočtu realizace plánu interpretace |
| Přílohy | k dokumentům často bývají připojeny výstupy z plánovacích jednání, seznamy zdrojů (tzn. objektů potenciálně vhodných k interpretaci), sumarizované výsledky výzkumů návštěvníků, audity zážitku návštěvníka. |

Příklad Návrh cílů interpretace a sdělení pro CHKO Moravský kras

CÍLE

Vzdělávací cíle

- porozumět vývoji a dynamice krasové krajiny a krasových jevů;
- ocenit jedinečné biotopy vázané na krajinu Moravského krasu a organismy, které je obývají;
- objevit důležitost Moravského krasu v historii člověka a archeologického výzkumu;
- nahlédnout proměny krasové krajiny, její křehkost a zranitelnost;

Emoční cíle

- přání zůstat v regionu déle, přispět místní komunitě a ekonomice;
- touha poznat i další části Moravského krasu a krasové jevy;
- cítit potřebu se vrátit – obnovit hezké zážitky a získat další;
- kladně referovat o přírodě a pohostinnosti oblasti;

Cíle v oblasti chování

- aktivně objevovat přírodní a kulturní dědictví oblasti;
- ctít výjimečnost tohoto dědictví a aktivně přispět k jeho ochraně;
- neničit jeskyně, skály, živou přírodu ani návštěvnickou infrastrukturu;

² od použité metodiky se odvíjí věrohodnost dokumentu, umožňuje rovněž budoucí kontrolu správnosti závěrů

- dodržovat omezení sportovních aktivit;

SDĚLENÍ

Na základě sumarizace potenciálu území, struktury návštěvníků a cílů interpretace (viz výše) bylo navrženo těchto **6 klíčových sdělení**:

- V Moravském krasu je možné spatřit pestrou škálu krasových jevů – mění se krajinu, kde děje na povrchu jsou úzce propojeny s podzemním světem a jeho unikátní krápníkovou výzdobou.
- Výjimečná členitost krasové krajiny vytvořila řadu stanovišť s unikátní flórou a faunou, která může být obdivována i dnes.
- Moravský kras patří k prvním místům ve střední Evropě obývaným našimi předky, život pravěkých lovců byl plný strážní, které překonávali díky své šikovnosti a umu při využívání přírodních zdrojů.
- Život v krasu byl pro místní obyvatele vždy náročný, dodnes přináší omezení, ovšem i příležitosti.
- Generace jeskyňářů objevovaly skrytý svět podzemí a ačkoliv si jejich úsilí a odvaha vyžádali řadu lidských životů, dodnes hrají amatérští speleologové hlavní roli při poznávání jeskyní.
- Kras je ekologicky citlivé území, porozumění vzájemné propojenosti jeho prvků nás zavazuje k ochraně pro potěšení budoucích generací.

Hlavní téma:

- Vápence vytvořily unikátní krajinu Moravského krasu, která se stala domovem jedinečných přírodních společenstev a ovlivňovala život jeho obyvatel od pravěku.

PŘÍBĚHY

Hlavní téma a klíčová sdělení představují to, co by si měl návštěvník z Moravského krasu odnést v jednotlivých oblastech interpretace. Nejedná se samozřejmě o přesnou citaci, ale vytyčení pevných bodů v množství interpretovatelného přírodního a kulturního dědictví.

Klíčová sdělení se dále rozpracovávají do příběhů, které budou formovat návštěvníkovu zkušenost (Brochu, 2003: 105). Strukturace do několika sdělení je nevyhnutelná z hlediska procesu učení a vnímání každého člověka. Jednotlivec je schopen vnímat v jednom okamžiku 5-9 sdělení, ta je potom možné dále členit. Větší počet témat už většina lidí nedokáže pojmout, fixovat a zařadit – jednotlivé informace začnou splývat. Při tvorbě klíčových sdělení jde především o výběr pro návštěvníka relevantních témat a v jejich rámci o to co bude interpretací předáváno. Následně je nutno řešit hloubku zpracování jednotlivých sdělení. Ta je svázána s prostředky interpretace – expozici lze snadno strukturovat do několika úrovní – laik si odnese klíčové sdělení ilustrované příběhem, odborník nalezne rozsáhlejší faktografii stojící za sdělením i příběhem. Brožura, tabule naučné stezky nebo živý výklad už mají možnost různé hloubky podání sdělení omezenou. I v těchto případech je však možné interpretaci přehledně členit.

Uvedeme zde několik příkladů dalšího rozpracování klíčových sdělení z Moravského krasu:

3. Moravský kras patří k prvním místům ve střední Evropě obývaným našimi předky, život pravěkých lovců byl plný strážní, které překonávali díky své šikovnosti a umu při využívání přírodních zdrojů.

- po tisíce let byly jeskyně v krasu domovem lovců a sběračů, příroda tehdy vypadala jinak a byla obývána dnes vymřelými zvířaty;
- objevováním artefaktů pravěkých obyvatel krasu získáváme představu o dějinách lidstva;
- naši předkové dokázali přežít v extrémních podmínkách a překonávali mnohé obtíže díky svým dovednostem a mistrovskému využívání dostupných přírodních zdrojů;

6. Kras je ekologicky citlivé území, porozumění vzájemné propojenosti jeho prvků nás zavazuje k ochraně pro potěšení budoucích generací.

- podzemní svět je úzce propojený se způsobem péče o povrch;
- vzácné druhy organismů žijící v krasu by dnes nedokázaly přežít bez cílené ochrany;
- lidské aktivity, včetně turistiky, mohou mít fatální vliv na přírodní hodnoty Moravského krasu, úsilí každého návštěvníka je potřebné pro zachování tohoto dědictví;

Literatura:

plánování interpretace:

Brochu, L. (2003) Interpretative Planning: The 5-M Model for Successful Planning Projects. Fort Collins: National Association for Interpretation.

Ptáček, L.; Carter, J. (2004) Interpretace místního dědictví – Příručka pro plánování a tvorbu prezentací místních zajímavostí. Brno: Nadace Partnerství.

prostředky interpretace:

Caulton, T. (1998) Hands-on Exhibitions: Managing interactive museums and science centres. London: Routledge.

Ham, S. (1992) Environmental Interpretation – A Practical Guide for People with Big Ideas and Small Budgets. Golden, CO: Fulcrum Publishing.

základní pravidla úspěšné interpretace:

Tilden, F. (2007) 4th edn ed. by Craig R. B. Interpreting Our Heritage. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.